

Asia: VN/23300/2023

Lausuntopyyntö unionipetosdirektiivin täydentävää täytäntöönpanoa koskevasta luonnoksesta hallituksen esitykseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pyydettyinä lausuntona Suomen Asianajajaliitto (jäljempänä ”Asianajajaliitto”) esittää seuraavaa.

Hallituksen esityksen tavoitteena on täydentää ja selkiyttää lainsäädäntöä eräiden virkarikosten yrityksen rangaistavuuden ja oikeushenkilön rangaistusvastuun alan osalta, jotta Suomen lainsäädäntö täyttäisi ns. unionipetosdirektiivin kyseessä olevat veloitteet riittävän yksiselitteisesti.

Yrityksen rangaistavuus

Euroopan unionin varojen väärinkäyttö säädettäisiin rangaistavaksi erillisellä rangaistussäännöksellä ja tämän rikoksen yritys säädettäisiin nimenomaisesti rangaistavaksi.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että rikoslain 40 luvun säännöksiä muutettaisiin niin, että Euroopan unionin varojen väärinkäytön yritys olisi rangaistavaa nykyistä selkeämmin ja kattavammin. Tämä olisi tarkoituksenmukaisinta toteuttaa säätämällä rikoslakiin Euroopan unionin varojen väärinkäyttöä koskeva uusi rangaistussäännös ja tämän rikoksen yritys nimenomaisesti rangaistavaksi.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi rikoslain 40 lukuun 8 a § ja 8 b §:t Euroopan unionin varojen väärinkäytöstä ja sen törkeästä tekemuodosta. Rikoksen tunnusmerkistö vastaa muun kuin

henkilöpiirin osalta nykyistä Euroopan unionin varojen väärinkäyttöä kansanedustajana koskevaa säännöstä

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nimenomaisesti rikoksen yritys rangaistavaksi. Momentin nojalla rangaistavaa olisi siten se, että virkamies tai kansanedustaja, jonka tehtävänä on varojen tai muun omaisuuden hallinnointi, tässä tehtävässään yrittää varata, osoittaa, maksaa tai käyttää tällaista omaisuutta tiettyyn tarkoitukseen omaisuuden käyttötarkoituksen vastaisesti vahingoittaakseen unionin taloudellista etua. Teon rangaistavuutta yrityksenä arvioidaan rikoslain 5 luvun yleisten säännösten mukaan.

Asianajajaliitto pitää ehdotusta perusteltuna. Hallituksen esityksessä on erikseen otettu kantaa lain konkurrenssiin liittyviin tilanteisiin ja siihen, että uusi ehdotettava säännös on erityissäännös, jota sovelletaan ensisijaisesti. Perusteltua on myös se, että yrityksen rangaistavuutta säännellään rikoslain 5 luvun yleisten säännösten mukaan, jolloin säännös on linjassa olemassa olevien rikoslain yleisten periaatteiden kanssa.

Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Oikeushenkilön rangaistusvastuuta sovellettaisiin lahjuksen ottamista, lahjuksen ottamista kansanedustajana ja Euroopan unionin varojen väärinkäyttöä koskeviin rikoksiin, kun rikos vahingoittaa tai todennäköisesti vahingoittaa unionin taloudellista etua. Oikeushenkilön rangaistusvastuuta sovellettaisiin tällöin myös julkisen vallan käytössä tehtyyn rikokseen, kun oikeushenkilö, jonka puolesta tai hyväksi rikos on tehty, ei ole valtio tai muu julkisoikeudellinen oikeushenkilö sen käyttäessä julkista valtaa rikoksen tekemisen yhteydessä tai julkinen kansainvälinen järjestö.

Hallituksen esityksen mukaan uudistus toteutettaisiin lisäämällä 40 lukuun uusi oikeushenkilön rangaistusvastuun soveltamista koskeva 15 §:n mukainen säännös.

Oikeushenkilön rangaistusvastuuta ei uuden säännöksen mukaan sovellettaisi rikoksiin, jotka eivät vahingoita tai todennäköisesti vahingoita unionin taloudellista etua, riippumatta siitä oliko vahingoittaminen tarkoituksena. Myöskään direktiivin velvoitteet eivät edellytä säätämään oikeushenkilön rangaistusvastuusta tällaisten tekojen osalta.

Oikeushenkilön rangaistusvastuu kattaisi näin ollen tapaukset, joissa luonnollinen henkilö tekee julkista valtaa käyttäen rikoksen sellaisen oikeushenkilön hyväksi tai puolesta, joka on

yksityisoikeudellinen yhteisö tai säätiö taikka sellainen julkisoikeudellinen oikeushenkilö, joka ei rikoksen tekemisen yhteydessä käytä julkista valtaa.

Asianajaliito pitää ehdotusta perusteltuna. Esityksessä on avattu esimerkein tilanteita, joissa uusi oikeushenkilön rangaistuvastuuta koskeva tilanne voisi tulla kyseeseen. Ehdotetun säännöksen 2 momentissa on otettu huomioon, että uusi säännös on poikkeus rikoslain 9 luvun 1 §:n 2 momenttiin. Edelleenkään oikeushenkilön rangaistusvastuu ei soveltuisi, kun rikos tehdään sellaisen julkisoikeudellisen oikeushenkilön puolesta tai hyväksi, joka käyttää rikoksen tekemisen yhteydessä EU:n varojen käyttöön liittyvää julkista valtaa.

Helsingissä 30. päivänä marraskuuta 2023

SUOMEN ASIANAJAJALIITTO

Niko Jakobsson

Suomen Asianajajaliiton pääsihteeri

LAATI

Asianajaja Ville Kivistö, Helsinki

Suomen Asianajajaliiton lausunnot valmistellaan oikeudellisissa asiantuntijaryhmissä, joiden toiminnassa on mukana noin 120 asianajajaa. Tämä lausunto on valmisteltu rikosoikeuden asiantuntijaryhmässä.

Enne Heidi
Suomen Asianajajaliitto